

ԷԶԵՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ ⁽¹⁾

Խ Օ Ս Ք Ը

(Ֆիզուլիի պարսկերէն «Իլւան»ին
յառաջաբանէն հասուած մը)

Ապաքէն ամենայաւ իօսքն՝ որ Սիրոյ
շաքարատանին մէջ բանաւոր թուլթալը
անպատուով վայելքով խօսիլ կուտայ, Աս-
տուծոյ յիշատակն ու փառաբանութիւնն է,
զոր ամենակալ Կարդ ալիւր Տաղալալին՝ տե-
սանելի աշխարհիս նիւթական արարածնե-
րէն եւ անտեսանելի երկնից իմանալի Հո-
գինքերէն համալսի քերթութեամբ կազմած
է, գեղեցկօրէն եւ ալնուօրէն զարդարելով
համայն ստեղծուածոց շղթայն. այնպէս
որ՝ այս երեւելի աշխարհիս ականապիշ՝ զըն-
նաղները, անոտ գեղատեսիլ տառերուն ու
խօսքերուն խոխումնէն՝ սքանչալտաց ծովուն
մէջ կը խորասուզին, եւ իմանալի աշխար-
հին անտես վայելքներուն խորհրդածու-
թեան անձնատուր եղալները, անոր հիա-
քանչ թաքուն խորհուրդները մանրախոյզ
քննելով, պատահաւ լուսութեան կնիքը կը
գրուրեն իրենց շրթանցը վրայ:

Ի՞նչ գոյս ու գեղեցիկ փերուած է այս՝ որուն
Վարպէս
Յօրինած է զայն խօսքերու եւ իմաստներու վա-
լիչութեամբ.

(1) Ողբացեալ Գեոր. Գ. Թեղիպաւեանի
Ֆիզուլիի նուիրած մեծարժէք գործին չոր-
րոր անհրաժեշտութիւն ձեռագրէն հաղուած են
այս բանի մը հասուածները, զոր հանգուցեալին
ազգայնացները մեր խնդրանով բարեհաճեցան
մեզի դիկել Անահիտի մեջ հրատարակուելու հա-
մար:

(Մ. Խ.)

Անոր կաշեանդող շղթային ստուկ է եղած ա-
մէն ոք,

Արտաքին՝ արտաբոս եւ ներքին՝ ի ներբոս:

Եւ ամենակալ գեղեցիկն, որու մըմջող
դեպիւն՝ սրտի կոկոնին շուրթն ի ժպիտ կը
բանայ, գոզաբանական երգն է Ստեղծա-
գործութեան իօսքին որ յաւիտեականու-
թեան խորհրդոյ ծածկութեանց մէջ իմաս-
տութեան գոհարներէն անսահման գանձեր
ի յայտ բերաւ:

✱ ✱ ✱

Հ Ա Յ Ը Զ

Ղազիկ

Ո՛վ սիրելի լուսնադէմ, քու տեսքը՝
գարուն Գեղեցկութեան, քու պիտակը եւ
աշուամագը՝ կեդրոնն է վայելչութեան եւ
ստանցքը Գեղեցկութեան: Քու արեցու-
թեամբ լի աչքիդ մէջ թաքուն է գիւթու-
թեան հմայք, քու անկալուն վարսերուդ
մէջն է կայանն Գեղեցկութեան: Քեզ նը-
ման լուսին մը յծալեցաւ Բարութեան
ստոյգատունէն. նո՞նի չբարձրացաւ քու
հասակիդ նման՝ գետեզերքին վրայ Գեղեց-
կութեան: Յնծացաւ քու գեղովդ Վայել-
չութեան գարաշրջանը. հրճուեցաւ քու
հնորհալի գէմքովդ ժամանակն Գեղեցկու-
թեան, քու խոյրտիքիդ ծուղակէն ու պի-
տակիդ հատիկէն՝ աշխարհի մէջ սրտի
թուշիկ մը չմնաց որ չլլալ որս Գեղեց-
կութեան: Քու շրթանցդ բոլորտիքն եղող
մանիշակը այն պատճառաւ գեղատիկի է
եւ թարմ, գիւլուր կենաց կը խմէ յաղ-

ՍԵՖԵՎԻ ԴԱՐՈՑ, ՎԵՐՉ ԺՁ. ԴԱՐՈՒ, ՂԷՂԻ ՀԱՆ

ՊԱՐՄԻԿ ԿՆՈՋ ՄԸ ԿՆՆԴԱՆԱԳԻՐ

Մաս կը կազմէ Ա. Սագրգեանի անձնական հաւաքածուն
(Քաղուած La Miniature Persane հրատրեւն)

digitised by A.R.A.R.@

բերականէն Գեղեցկութեան: Դայեակն Բնութեան՝ հոգւոյ մէջէն ցանգ շնորհազեղ ի մոռցմանէ զգեղ ի ծոցի Գեղեցկութեան: Հափըզ յայտը կտրեց քու նմանդ տեսնելէն. չկայ այլ ոք՝ բացի քու այտէդ՝ երկրին մէջ Գեղեցկութեան:

★ ★ ★

Հ Ա Ֆ Ը Զ

Յամկարոյր գեղուհիներ երբ իրենց սիրահարներուն հետ նստին, ցառոց փռին անոնցմէ կը թօթուեն ի բաց. հրեշտակադէմներ, երբ կը կապեն, որաի հանգիստը կը քակեն, կ'առնուն: Տառապանքի թամբի փոկին երբ գլուխներ կապել ուզեն, կը կապեն. յամպարաբոյր վարսերէն՝ երբ կ'ուզեն հոգիներ թօթափել, կը թօթափեն: Կեանքի մէջ՝ հաղիւ թէ շունչի մը տեւողութեամբ մեզի հետ նստին, յանկարծ կ'ելեն. երբ ելեն, տարփանքի ծառը մտքի մէջ կը անկեն: Երբ ժպտին, իմ աչքերէս նոնաբոյն յակնիթ կ'անձրեւէ. իմ դէմքէս՝ երբ անոր առիթով, թաքուն գաղտնիքս կը կարդան: Աւանանախոջ միտակեաններու արցունքին թէ ուզեն վերահասու ըլլալ, կ'ըլլան. վաղայարոյց ազօթանուէրներէն սիրոյ այտը չեն դարձներ, եթէ գիտնան (անոնց վիճակը): Ուր է այն որ սիրահարին հիւանդութեան դարմանը դիւրին կը կտրէ. անոք որ այս դարմանը կը խորհին, անկարող կը մնան: Զմանք որ իբրեւ զմահուող (հալած) կը խորհին հանել ի կոխադան, կը հանեն. քանզի այս ցառի եթէ դարմանի են ի խնդիւ, ապկար կը մնան: Այն Սիրելւոյն եթէ թախանձ մատուցանեն տարփածուք, նազանքով մերժում կը ստանան. այդ սրբավայրին մէջ զՀափըզ հաղիւ ներս կը կանչեն, անմիջապէս կը վառնան:

★ ★ ★

Հ Ա Ֆ Ը Զ

Օրհնեալ (արժանի յիշատակաց) այն (ժամանակն) երբ գաղտնիս յալուածք կ'ուզ-

ղէիր մեզ. քու սիրոյդ գիրն ու դրոշմն գծուած էր մեր դէմքին վրայ: Օրհնեալ այն յիշատակ՝ երբ քու աչքդ խիստ յանդիմանութեամբ զիս կը սպաննէր, շաքարաշառիթն բերնիդ վրայ կը գոյանար իսպական հրաշից խօսք: Օրհնեալ այն յիշատակ՝ երբ առաւօտեան գինին կը քամէինք սիրոյ ու մտերմութեան ժողովին մէջ. միայն ես էի քու սիրելիդ, եւ Աստուած մեզի հետ էր: Օրհնեալ այն յիշատակ որ իմ լուսինս՝ երբ գլխանոցը վեր կը կապէր, մահիկը՝ իբր նորա հետեւորդ՝ աշխարհավար աւետաբեր կ'ըլլար: Օրհնեալ այն յիշատակ՝ միայն գինեառնի բնակիչ էի, եւ ինչ որ չեմ կրնար աւօր ձեռք բերել առանձնավայրիս մէջ, հոն կար լիառատ: Օրհնեալ այն յիշատակ՝ որ երբ յակնիթն գինեգաւաթի ժպիտ կը ճառագայթէր, իմ եւ քու շրթանցդ միջև պատմութիւններ կը սպառահէին: Օրհնեալ այն յիշատակ՝ որ քու այտդ շողացուց ցնծութեան ճրագը, եւ այս այրած սիրտս անհոգ բնութանի թիթեռնիկ մըն էր: Օրհնեալ այն յիշատակ՝ որ գգաւտողութեան ու պարկեշտութեան ա'յն ինձոյից մէջ, ա'յն որ արեցած էր քրքիջ կ'արձակէր: Օրհնեալ այն յիշատակ՝ որ քու շնորհիւդ չքնաղ եւ ուղիղ կ'ըլլային այն ամէն անձակ ու թերի գոհար մարգարիտներն Հափըզի քերթուածին:

★ ★ ★

Ճ Է Լ Ա Լ Է Տ Տ Ի Ն Բ Ո Ի Մ Ի

(Հասուածներ «Մեանգի»-եմ)

Ո՛վ անէ, եթէ քու ծառաներուդ պակսութիւններն յանդիմանելու ըլլաս, արժան եւ իրաւ, ո՛վ միակ անպակասդ. եւ եթէ դու լուսնի եւ արեւու ըսելու ըլլաս՝ անկոյս, եւ եթէ դու նոճոյ հասակին ըսելու ըլլաս՝ կոռամակ, եւ եթէ դու երկնակամարն ու երկնից երկինքը կոչելու ըլլաս՝ ցած եւ անաղ, եւ եթէ դու հանքն ու ծովը անուանելու ըլլաս՝ ազգաս եւ արհաւիր, այդ ամէնը արժան է՝ համեմատութեամբ քու կատարելութեանդ. եւ ոչինչ-

Սեֆեվի դարոց, սկիզբ փ. դարու, ԱԼԻ ԲԻՋԱ

ՀՈՎԱՀՍԻՐՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԷ

Ա. Սագըզեանի անձնական հաւաքածու

(Քաղուած La Miniature Persane հատորէն)

հերոս կատարելագործութեան տէրը դո՛ւ ես: Քանզի դու գերծ ես հուսադումէ եւ չգոյութենէ. չգոյնեը ստեղծողն ու փարթամացնողը դու ես:

Լիք գետոյ, հոր հոր կը համնի, եւ ասանկով նիւթակոնաբար՝ կը տեսնուի իբր շարունակութեամբ:

Մենք ո՛վ կ'ըլլանք, ո՛վ մեր հոգւոյն հոգին, որ քեզի հետ ի միասին անուանուինք, մենք ոչինչ ենք, ու մեր գոյութիւններն ալ ոչինչ են, դու բացարձակ ու անհրաժեշտ գոյութիւնն ես, որ ի ցոյց կը բերես անցաւորները: Մենք ամէնքս առիւծներու պէս ենք, բայց դրօշակի լաթին վրայ գծուած առիւծներու պէս, անոնք ամէնքը հովէն կը տատանին... մեր հովն ու մեր գոյութիւնը՝ քու պարզեւդ է, ո՛վ Աստուած. մեր ըլլալն ամբողջ քու ստեղծումէդ է:

Սինայ լեռը՝ Մովսէսի լոյսէն ցնծալով՝ պարելու սկսաւ. կատարեալ միասնիկեան մը դարձաւ այն լեռը ու թերութենէ ազատեցաւ: Ի՞նչ ստորմանք եթէ լեռը միասնիկեան եղաւ ու սուրբ. Մովսէսի մարմինն ալ հողէ մանուած էր:

Պատկերը նկարչին եւ վրձինին առջեւ կը մնար ապիկար եւ անգոր, ինչպէս մանուկն որովայնի: Արարչագործ զօրութեան առջեւ ամբողջ տիեզերք այնպէս ապիկար է ինչպէս ազգան առջեւ՝ ոստանանկի գործին: Ամենակալը մերթ ցնծութեան մերթ վշտի նկար կը գծէ, մերթ սատանայ մերթ մարդ կը նկարէ:

Բովանդակ տիեզերք ամէն վայրկեան կ'ոչնչանայ, ու դարձեալ հաստատապէս գոյացած կ'երեւի: Ամէն ճշգրտութեան աշխարհ կը նորոգուի, եւ մենք՝ մեր կայունութեան մէջ լուր չունինք բնաւ այս վերանորոգութենէն: Կեանքը, իբր հոր ա-

Ոչինչներու՝ որ չունին աչք ու ականջ, հազիւ թէ (Աստուած) կ'ուզէ իր հմայիչ ձայնը, արագ արագ կ'եռան կը վազեն անոնք ի գոյութիւն: Անոր հմայիչ ձայնէն ոչինչներն արագ արագ կը յորդեն կը սուրան սիրալոյսար՝ ի կողմ գոյութեան: Եւ դարձեալ, հազիւ թէ նա իր հմայիչ ձայնը գոյից վրայ կը հնչեցնէ, անոնց խումբն արագօրէն ի գոյութենէ յոչնչութիւն կը վազեն: Նա խօսեցաւ վարդի աւանջին, եւ ժպտեցուց ցնծացուց զայն. խօսեցաւ քարին, եւ զայն ըրաւ հանքերու յակնիթ: Ըսաւ մարմնոյս աստուածային խօսք մը, եւ ըրաւ զայն ոգի. ըսաւ արեւու, եւ փայլ ի փայլ եղաւ այն: Եւ դարձեալ անոր ականջին մէջ կաթեցաւ ահաւոր հրամանը, եւ արեւու արտին վրայ տարածեցաւ հարիւր խաւարում: Ո՛հ, այն խօսողն ի՞նչ խօսեցաւ ամպին ականջը, որ ահիկա՝ մուշկի պէս՝ իր աչքերէն արցունքներ հոսեցուց:

Կաթիլն որ օդոյ մէջ է, կամ որ կը հոսի, Բու ամենակարողութեանդ գանձէն ո՛ւր կ'ընայ փախիլ: Եթէ դիմէ յոչնչութիւն կամ ի հարիւր ոչնչութիւն, հազիւ թէ Դու կոչես զայն, անմիջապէս կը գոյանայ: Հարիւր հազար հակառակներ իրենց հակառակները կը սպաննեն, իսկ Բու հրամանդ զանոնք հորէն կը գոյացնէ: Ոչնչութենէ դէպ ի գոյութեան կողմ ամէն վայրկեան կը դիմէ, ո՛վ տէր, էանդերու կարաւան ու կարաւան...: Աշնան կը տեսնես որ հարիւր հազարաւոր սաղարթներ ու տերեւներ կ'ապականին կ'երթան ի ծոփ մահուան... եւ ահա հրաման կը հնչէ Մեծ Վեհապետէն, հրաման առ Ոչնչն, Ինչ որ մաշեցիր կեանք, տո՛ւր վերագործու...

Քաբ. Գեթ. Գեթոյ Թեմի Գեթոյ Գեթոյ